

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-84>

УДК 330.341.13

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN BUSINESS ACTIVITIES

Вербівська Людмила Василівна

доктор економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2768-9157>

Буринська Оксана Ігорівна

кандидат економічних наук,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2380-5661>

Verbivska Liudmyla, Burynska Oksana

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

У статті досліджено особливості використання цифрових технологій в підприємницькій діяльності в контексті забезпечення ринкової конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та цифрової трансформації економічної системи. Визначено роль цифрових технологій у розвитку підприємницької сфери, а також їхній вплив на бізнес-процеси та стратегії управління. Розглянуто основні тенденції використання цифрових інструментів у сучасному бізнесі, зокрема в електронній комерції, маркетингу, фінансах та управлінні відносин з клієнтами. Визначено переваги та виклики, які виникають при впровадженні цифрових технологій у підприємницьку діяльність, а також запропоновано рекомендації щодо їхнього ефективного використання в сучасному бізнес-середовищі. Досліджено вплив цифрових технологій на розвиток інноваційних моделей бізнесу та формування нових можливостей для розвитку підприємництва. Доведено, що використання цифрових технологій вимагає не лише технічних знань, але й трансформації організаційної культури та управлінської структури підприємств.

Ключові слова: цифрові технології, цифрова трансформація бізнес-процесів, підприємництво, цифрова економіка, конкурентоспроможність.

Currently, when the digital transformation of business processes leads to systemic changes in the world economy, the use of digital technologies in business activities is becoming increasingly relevant due to the rapid pace of technological development and the need to adapt enterprises to the conditions of the modern market environment. The purpose of this article is to study the impact of digital technologies on business activities, to identify their role and advantages in the modern business environment. The research methodology is based on the analysis of specialized scientific literature, statistical data and empirical observations regarding the implementation of digital technologies in various sectors of the economy. The main methods of analysis are comparative analysis, systematization and generalization of available information. The obtained results show that the use of digital and information technologies in business processes significantly facilitates access to markets for business entities, increases the efficiency of production processes, increases the competitiveness of the enterprise and, in general, contributes to the formation of new opportunities for business development. At the same time, it is necessary to pay special attention to the implementation of artificial intelligence and cognitive technologies, digital analytical platforms, the Internet of Things and other innovative solutions that lead to the transformation of the entire paradigm of modern business activity. It is also necessary to take into account the potential challenges and risks associated with the implementation of digital technologies and the formation of strategies for their management to ensure a successful transition to digital transformation in the field of entrepreneurship. The practical value of the study lies in the fact that it provides entrepreneurs and managers not only theoretical knowledge about the impact of digital technologies on business processes, but also practical recommendations for their implementation in business processes and optimal use to achieve strategic goals and ensure the sustainable development of enterprises in dynamic digital environment.

Key words: digital technologies, digital transformation of business processes, entrepreneurship, digital economy, competitiveness.

Постановка проблеми. Специфіка сучасного етапу розвитку світової економічної системи свідчить, що підприємницька діяльність в усіх її формах стає усе більш залежною від використання цифрових та інформаційних технологій. Дана тенденція окрім забезпечення зростання ефективності породжує також і ряд проблем, які необхідно вирішити для успішного впровадження та використання цифрових інструментів у бізнес-процесах. Зокрема, суттєвою проблемою виступає складність функціональної адаптації підприємств до інтенсивного темпу технологічних змін. Цифрові технології постійно й досить швидко еволюціонують, що вимагає постійного оновлення знань та навичок у даній сфері. Відповідно, багато підприємств можуть стикатись із суттєвими труднощами у впровадженні нових технологій через відсутність необхідних технічних ресурсів або кадрового потенціалу, які б забезпечили ефективність здійснення цифровізації підприємства. З цим пов'язана також потреба безпечного використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності. Як свідчить практика, із зростанням рівня коннективності та обміну даними в інтернеті, підприємства стають надто вразливими перед кібератаками та порушеннями безпеки даних. Відтак, недостатня увага до даного аспекту цілком може призвести до серйозних фінансових та репутаційних втрат суб'єктами господарювання.

Необхідно також зазначити, що цифрова трансформація потребує належного розуміння управлінцями усього потенціалу цифрових технологій. Достатньо багато компаній не розуміють, які саме технології можуть бути корисними для їхнього бізнесу, або як їхні бізнес-процеси можуть бути оптимізовані за допомогою цифрових інструментів. Така неефективність може обумовлюватися високим рівнем витрат на впровадження та підтримку цифрових технологій, адже чимало підприємств можуть не мати достатніх фінансових ресурсів для інвестування в нові технології або для підтримки вже існуючих. Отож, бачимо, що актуальність розуміння та вирішення зазначених проблем формує потребу поглиблення досліджень щодо успішного використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова проблематика використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності свідчить про широкий обсяг досліджень та дискусій щодо цього питання в академіч-

них та професійних колах. Так, одним з ключових напрямків досліджень в даному аспекті є визначення ролі цифрових технологій у зміні бізнес-моделей суб'єктів господарювання та оптимізації усіх бізнес-процесів. Варто відзначити дослідження М. І. Дзямулича, присвячені вивченню принципів впливу цифрових технологій, зокрема Інтернету речей (IoT) на формування нових бізнес-моделей та конкурентних стратегій суб'єктів господарювання в сучасних умовах [2; 3].

Ще одним важливим аспектом досліджень є вивчення впливу цифровізації на маркетинг та комунікації, яке розкривається у працях Gibson Ch. та Smith, K. T. На основі аналізу різних стратегій та інструментів цифрового маркетингу, таких як соціальні медіа, контент-маркетинг та пошукова оптимізація, автори розглядають методіку визначення їх впливу на ефективність підприємницької діяльності [9; 10].

Також необхідно відзначити дослідження принципів використання цифрових технологій у фінансовому менеджменті та обліку, що викладені в працях Т. О. Шматковської. Зокрема, автор розглядає, як саме цифрові технології, такі як блокчейн та штучний інтелект, змінюють способи ведення стратегічного обліку та надання фінансових послуг, а також визначає ризики, пов'язані з цими змінами [6; 7].

Ще одним, достатньо важливим аспектом підприємницької діяльності в контексті цифрової трансформації бізнес-середовища є проблематика її впливу на ринок праці та кадрове забезпечення підприємств, що розкривається в дослідженнях Ю. О. Чалюк. Автор розглядає сучасні виклики, пов'язані з необхідністю підвищення професійних навичок персоналу в умовах цифровізації та пропонує ряд стратегій вирішення даної проблеми в контексті розвитку цифрових бізнес-моделей [4].

В цілому, наразі існує достатньо широкий спектр досліджень щодо використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності. Втім важливість даного питання для сучасного бізнесу потребує поглиблення існуючих напрацювань з метою ширшого охоплення питань цифрового вдосконалення бізнес-процесів.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження та аналіз впливу цифрових технологій на підприємницьку діяльність для виявлення переваг, викликів та можливостей, що виникають при впровадженні цифрових інновацій у бізнес-процесах, а також ролі

цифрових технологій у зміні бізнес-моделей, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності підприємств на ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності визначається комплексом унікальних особливостей, які трансформують способи, якими бізнес веде свою діяльність. Такі технології надають підприємствам засоби для автоматизації та оптимізації бізнес-процесів, що дозволяє значно підвищити продуктивність та знизити витрати. Вони також революціонізують способи комунікації, забезпечуючи швидке та ефективне спілкування з клієнтами, партнерами та персоналом навіть на великій відстані. При цьому завдяки цифровим платформам та інструментам, суб'єкти господарювання можуть легко розширювати свій ринок, залучати нових клієнтів та надавати послуги онлайн, що робить їх більш конкурентоспроможними. Цифровізація підприємств стала ключовим джерелом економічного зростання через оптимізацію процесів виробництва, зростання ефективності управління та продуктивності праці, зниження витрат тощо [11, с. 401–402]. Використання цифрових технологій сприяє виходу вітчизняних підприємств на новий, інноваційний рівень розвитку, що дозволяє їм на рівні конкурувати з успішними міжнародними корпораціями на нових ринках. Крім того, аналітика, яка базується на великому обсязі даних, що генеруються цифровими технологіями, дозволяє підприємствам вчасно реагувати на ринкові зміни та приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Відповідно, цифрові технології сприяють гнучкості та адаптивності, допомагаючи суб'єктам господарювання швидко реагувати на зміни в середовищі та потреби клієнтів.

Безумовно, розвиток конкуренції також сприяє розвитку цифрових технологій, що робить їх основними інструментами у конкурентній боротьбі за ринки збуту та споживача. Перш ніж впроваджувати цифрові технології, підприємствам необхідно провести аналіз доцільності їхнього використання, оцінити бізнес-процеси, можливості та переваги, які можуть виникнути унаслідок використання цифрових технологій у різних функціональних сферах діяльності підприємства, а також виявити потенційні загрози, яких слід очікувати. Саме тому, важливою складовою за таких умов стає кібербезпека, оскільки цифрові технології приносять із собою загрози безпеці даних, що змушує бізнес активно працю-

вати над захистом своєї інформації. Загалом, використання цифрових технологій сприяє функціональним інноваціям у бізнесі, стимулюючи розвиток нових продуктів та сервісів, що допомагає підприємствам залишатися висококонкурентними в динамічному світі сучасного бізнесу.

Отож, основними аспектами, які сприяють успішній адаптації підприємства до впровадження цифрових технологій з метою забезпечення його успішності на ринку є:

- здійснення аналізу цифрового потенціалу підприємства;
- можливість інтеграції цифрових технологій у діяльність підприємства;
- розвиток кадрового потенціалу;
- створення цифрових стратегій на підприємстві;
- забезпечення кібербезпеки;
- покращення взаємодії з клієнтами;
- збір, аналіз та обробка великих обсягів даних [1, с. 278].

Практичні методи та моделі цифровізації бізнесу формуються шляхом адаптації до сучасних технологій та врахування потреб конкретної організації. Це може включати впровадження цифрових платформ для оптимізації процесів, розробку спеціалізованих програм або використання штучного інтелекту для аналізу даних. Моделі також базуються на вивченні досвіду інших підприємств, а також на дослідженнях ринку та тенденцій у сфері технологій, що дозволяє створювати ефективні та інноваційні стратегії цифрової трансформації (рис. 1).

У сучасному бізнесі спостерігається ряд специфічних тенденцій у використанні цифрових інструментів, які призводять до трансформації традиційних видів господарської діяльності. Зокрема, це усе більше зростання ролі штучного інтелекту та машинного навчання у бізнес-процесах. Підприємства використовують дані технології для автоматизації виробництва, аналізу великих обсягів даних та підвищення точності прийняття рішень.

Варто також відзначити тенденцію щодо зростання значення клієнтської взаємодії через цифрові канали. Засоби комунікації, такі як соціальні медіа, чат-боти та персоналізовані рекомендації, дозволяють сучасним підприємствам налагоджувати більш ефективний та індивідуалізований контакт з клієнтами, що формує клієнто-орієнтовану економіку. Доповненням цієї тенденції є динамічний розвиток Інтернету речей, який дозволяє суб'єктам господарювання збирати дані про свої продукти

Рис. 1. Моделі та методи цифровізації бізнес-процесів підприємств

Джерело: систематизовано автором на основі [4, с. 43–44]

та їх використання в режимі реального часу, покращуючи управління та оптимізацію виробничих процесів. Крім того, постійно спостерігається ріст популярності блокчейн-технологій, які забезпечують безпеку та недоторканність даних, що набуває особливого значення у фінансовому секторі та логістиці.

Зрештою, розширення цифрових інновацій у сферах віртуальної та розширеної реальності формує нові можливості у сфері маркетингу, навчання та розваг. Тому можна стверджувати, що в даний час цифрові інструменти стають не лише необхідністю, але й ключовим фактором успіху у сучасному бізнесі. Саме застосування цифрових технологій допомагає підприємствам бути більш конкурентоспроможними та інноваційними й відповідати динамічним вимогам бізнес-середовища, ігноруючи флуктуації ринку.

Особливого значення в цифровізації бізнесу набуває вплив конкретних цифрових інструментів на бізнес-процеси, що проявляється через їх здатність оптимізувати та прискорювати робочі процеси, спрощувати комунікацію та взаємодію з клієнтами та партнерами, а також полегшувати доступ до інформації та аналізу даних для прийняття ефективних управлінських рішень. Такі інструменти допомагають підприємствам знижувати витрати, підвищувати продуктивність та фор-

мувати конкурентні переваги в динамічному бізнес-середовищі. Практично вплив цифрових інструментів на господарську діяльність може бути диференційованим в залежності від складності самих бізнес-процесів (табл. 1).

Як бачимо, цифрові технології насправді мають суттєвий вплив на розвиток інноваційних моделей бізнесу, забезпечуючи нові можливості для створення та впровадження новаторських підходів. Зокрема, вони дозволяють підприємствам ефективно використовувати великі обсяги даних для аналізу ринкових тенденцій та ідентифікації нових можливостей. У свою чергу, це сприяє розробці нових продуктів і послуг, які відповідають потребам споживачів та виходять за межі традиційних моделей бізнесу.

Крім того, цифрові технології дозволяють підприємствам створювати більш гнучкі та адаптивні бізнес-процеси, що дозволяє їм швидко реагувати на зміни в ринкових умовах та впроваджувати інновації швидше і ефективніше. У свою чергу, застосування штучного інтелекту, аналітики даних, блокчейн-технологій та інших цифрових інструментів дозволяє бізнесу знаходити нові шляхи для вдосконалення своїх продуктів та послуг на засадах оптимізації виробничих процесів, що сприяє зміні парадигми у бізнесі та розвитку нових інноваційних його моделей.

Таблиця 1

Цифрові інструменти, що застосовуються в сучасних бізнес-процесах

Ступінь впливу на бізнес-процеси	Цифрові технології
Високий ступінь впливу	Інтернет речей, роботизація, штучний інтелект, великі дані, 3D-друк
Середній ступінь впливу	Блокчейн, глобальна навігаційна супутникова система, віртуальна реальність, безпілотні літальні апарати, дрони, інтелектуальні сенсори (датчики)
Низький ступінь впливу	Широкопasmові Інтернет-мережі, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), платформи для електронного бізнесу, мобільні додатки, онлайн додатки

Джерело: систематизовано автором на основі [8]

Висновки. Отож, використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності набуває особливої актуальності та формує суттєві переваги для сучасного бізнесу. Цифрові технології відіграють ключову роль у функціональному вдосконаленні бізнес-процесів, котрі за рахунок цифрових програмних рішень забезпечують для суб'єктів господарювання розширення ринків збуту. Іншою перевагою цифровізації бізнес-процесів є забезпечення зростання рівня конкурентоспроможності підприємств, які одержують у своє розпорядження інструменти, за рахунок яких пришвидшується реакція бізнесу на динамічні зміни ринкових умов та можливі ризики для господарської діяльності. Тому використання

цифрових технологій забезпечує ефективно впровадження інновацій у бізнес-процеси, а також – інтегрований розвиток нових бізнес-моделей, що базується на цифрових програмних рішеннях. При цьому важливо враховувати, що ефективно використання цифрових інструментів може суттєво підвищити продуктивність підприємства та забезпечити зниження витрат його операційної діяльності. Наслідком цього є загальне зростання прибутковості бізнесу, що і є головним завданням підприємницької діяльності. Інтеграція цифрових технологій в бізнес-середовище стає необхідною умовою для успішного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вербівська Л. В. Підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах цифровізації. *Економічні та соціальні детермінанти конкурентоспроможності підприємництва: колективна монографія* / за заг. ред. Лопатинського Ю.М., Зибаревої О.В. Чернівці: Технодрук, 2023. 572 с.
2. Дзямулич М. І., Рейкін Ю. Ю. Детермінанти прискорення розвитку цифрової економіки в контексті євроінтеграції. *Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка"*. Випуск 20 (79). Луцьк : ВІПЛНТУ, 2023. С. 20-25. URL: http://e-region.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni_nauky/issue/view/6/9
3. Дзямулич М. І., Фадєєва І. Г., Шматковська Т. О. Промисловий інтернет речей та його застосування у бізнес-процесах. *Економічний форум*. 2021. № 3. С. 54–59. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyu_forum/article/view/227
4. Тімінський О., Войтенко О., Райчук І. Аналіз моделей і методів діджиталізації бізнес-процесів. *Управління розвитком складних систем*. 2021. № 46. С. 38–47. URL: <http://mdcs.knuba.edu.ua/article/view/244820/242616>
5. Чалюк Ю. О. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в умовах цифровізації економіки. *Підприємництво та інновації*. 2023. № 26. С. 70–79. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/570>
6. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Цифровізація економіки та її трансформаційний вплив на розвиток стратегічного управлінського обліку. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 95–100. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyu_forum/article/view/311/299
7. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Стратегічний управлінський облік в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 74. № 1. С. 61–67. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/74/1043.pdf>
8. Юрчук Н. П., Кіпоренко С. С. Особливості використання цифрових технологій в агробізнесі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 3 (36). С. 109–116. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/handle/123456789/9875>

9. Gibson Ch. The Most Effective Digital Marketing Strategies & Approaches: A Review of Literature. *International Journal of Scientific and Research Publications*. 2018. Vol. 8. Issue 2. P. 12–15. URL: <https://www.ijsrp.org/research-paper-0218.php?rp=P747171>
10. Smith, K. T. Digital marketing strategies that Millennials find appealing, motivating, or just annoying. *Journal of Strategic marketing*. 2011. Vol. 19(6). P. 489–499.
11. Lytvyn L., Hryhoruk A., Verbivska L., Poprotsky O., Medynska T., Pelekh O. Enterpreneship Transformation in the Context of the Digitization of Business Processes. *Postmodern Openings*. 2022. Vol. 13. Issue 2. P. 396–408. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/4624>

REFERENCES:

1. Verbivska L. V. (2023) Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpryiemstva v umovakh tsyfrovizatsii [Increasing the competitiveness of the enterprise in the context of digitalization]. In Y. M. Lopatinsky, O. V. Zybareva (Eds.). *Ekonomichni ta sotsialni determinanty konkurentospromozhnosti pidpryiemnytstva: kolektyvna monohrafiia* [Economic and social determinants of entrepreneurship competitiveness: a collective monograph]. Chernivtsi: Tekhnodruk, 572 p. (in Ukrainian)
2. Dziamulych, M. I., & Reikin, Yu. Yu. (2023). Determinanty pryskorennia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v konteksti evrointegratsii [Determinants of accelerating the development of the digital economy in the context of European integration]. *Ekonomichni nauky. Seria "Regionalna ekonomika"*, vol. 20(76), pp. 20–25. (in Ukrainian)
3. Dziamulych, M. I., Fadieieva, I. H., Shmatkovska, T. O. (2021). Promyslovyi internet rechei ta yoho zastosuvannya u biznes-protseсах [Industrial Internet of Things and its application in business processes]. *Ekonomichnyi forum*, vol. 3, pp. 54–59. (in Ukrainian)
4. Timinskyi, O., Voitenko, O., & Raichuk, I. (2021). Analiz modelei i metodiv didzhitalizatsii biznes-protseсів [Analysis of models and methods of digitization of business processes]. *Management of the development of complex systems*, vol. 46, pp. 38–47. (in Ukrainian)
5. Chaliuk, Yu. O. (2023). Suchasni tendentsii rozvytku rynku pratsi v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky [Modern trends in the development of the labor market in the conditions of digitalization of the economy]. *Pidpryiemnytstvo ta innovatsii*, vol. 26, pp. 70–79. (in Ukrainian)
6. Shmatkovska, T. O., & Dziamulych, M. I. (2022) Tsyfrovizatsia ekonomiky ta ii transformatsiynyi vplyv na rozvytol strategichnogo upravlinskogo obliku [Digitalization of the economy and its transformative impact on the development of strategic management accounting]. *Ekonomichnyi Forum*, vol. 2, pp. 95–100. (in Ukrainian)
7. Shmatkovska, T. O., & Dziamulych, M. I. (2022), Stratehichnyi upravlinskyi oblik v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Strategic management accounting in the digital economy]. *Galytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 74(1), pp. 61–67. (in Ukrainian).
8. Yurchuk, N. P., & Kiporenko, S. S. (2022). Osoblyvosti vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii v agrobisnesi [Peculiarities of using digital technologies in agribusiness]. *Eastern Europe: economy, business and management*, vol. 3(36), pp. 109–116. (in Ukrainian).
9. Gibson Ch. (2018). The Most Effective Digital Marketing Strategies & Approaches: A Review of Literature. *International Journal of Scientific and Research Publications*. Vol. 8. Issue 2. P. 12–15.
10. Smith, K. T. (2011). Digital marketing strategies that Millennials find appealing, motivating, or just annoying. *Journal of Strategic marketing*, vol. 19(6), pp. 489–499.
11. Lytvyn L., Hryhoruk A., Verbivska L., Poprotsky O., Medynska T., Pelekh O. (2022). Enterpreneship Transformation in the Context of the Digitization of Business Processes. *Postmodern Openings*. Vol. 13, Issue 2. P. 396–408.